KONU 1980 SONRASI TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN

1980 SONRASI TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN

Postmodernizm, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. İnsanların, bütün düşünce sistemlerine ve bunlara ait ilkelere inancını yitirmesine sebep olan gelişmelerden sonra postmodernizm ortaya çıkmıştır. Bu anlamda İkinci Dünya Savaşı'na kadar bütün dünyada yaşanan olumsuzluklar ve savaşın getirdiği yıkımın önemli bir etkisi olmuştur. Postmodernizm, bundan sonraki dönemlerde pek çok aydının ve sanatçının gündemine girmiştir. Postmodernizm, modernizmin temel ilkelerinin sorgulanmasına ve eleştirel bir gözle değerlendirilmesine dayanır.

Temel hedefi de insanlığı iyiye ve güzele götürmede bir türlü beklenen başarıyı gösteremeyen modernizmin neden başarısız olduğu konusunu irdelemek; zaman zaman da bunlarla ilgili önerileri, herhangi bir yönlendirmeye kalkışmaksızın ortaya koymaktır.

Türk edebiyatında 1970'lerden sonra postmodernizmin etkileri görülmeye başlanmıştır. Türk edebiyatında İhsan Oktay Anar, Adalet Ağaoğlu, Oğuz Atay, Nedim Gürsel, Orhan Pamuk, Bilge Karasu, Pınar Kür, Selim İleri, İnci Aral, Buket Uzuner gibi birçok sanatçının romanlarında postmodernizm akımının etkileri görülmektedir.

Postmodern edebiyatta tutarlılığın yerini tutarsızlık, uyumun yerini uyumsuzluk alır; düzen, düzensizlikle yer değiştirir; burada gerçek ve kurmaca iç içedir. Eserlerin türleri bile bazen kesinlik kazanmaz.

Postmodernizm, biçimsel açıdan bilinçli olarak tüm kural ve sınırlamaları reddeder. Metni okuyan okur da kendi yorumunda özgürdür. Bu eserlerde yazar, okura yol göstermez. Okur eserde kendi kendine bir yol çizer. Her şey yoruma açıktır. Her şey parçalar hâlindedir. Birleştirmek okura kalmıştır ve okur da kendi düşüncesi yönünde bu parçaları birleştirir.

Postmodernist romancılar; bir kısmını modernizmden devraldıkları metinler arasılık, kolaj, pastiş, üst kurmaca, parodi gibi anlatım tekniklerini yeni bir yorumla eserlerinde kullanmışlardır. Postmodern eserlerde gerçeğe bir oyun gözüyle bakılır. Yazar, oluşturduğu üst kurmacalarla okuru çok farklı yönlere götürebilir.

SEVGİLİ ARSIZ ÖLÜM

Romanın karakterlerinden Havut Aktaş, Alacüvek köyündendir. Arada bir köyüne gidip gelmekle birlikte aslında şehirde izolasyon ve boya işleri yapar. Huvat; şehirden köyüne gelirken köylülerin ilgisini çekeceğini düşündüğü soba, radyo gibi eşyalar getirir. Bir gün köye mavi bir otobüsle gelir. Otobüs, ilk defa böyle bir araç gören köylüler tarafından çok ilgi görür. Köylüler, otobüsü ilk gördüklerinde yadırgarlar ancak zamanla ona alışırlar. Bir süre sonra Huvat Aktaş, Atiye isminde şehirli bir kadın ile köye gelir. Köyün kadınları Atiye'nin düşüp düşüp bayılmasından çekindikleri için önce onu dışlarlar. Atiye, dokuz ay sonra bir kız çocuğu dünyaya getirince onun rahatsızlığının hamilelikten kaynaklandığını anlayıp Atiye'yle ilgilenmeye başlarlar. Bebeğe Nuğber adı verilir. Atiye köylülerin de yardımıyla köye ve köy işlerine kısa zamanda uyum sağlar. Köylü kadınların yaptığı bütün işleri onların da şaşırdığı bir kolaylıkla yapar. Hatta Huvat'ın şehirden getirdiği dikiş makinesinde dikiş diker, Çerçi'ye şırınga getirtip köylünün iğnelerini yapmaya başlar. Köyde "İğneci Atiye Hanım" diye isim yapar. Atiye ile Huvat'ın Halit, Seyit, Mahmut adında üç oğlu; Nuğber'den başka Dirmit adında bir kızı daha olur.

Latife Tekin

SEVGİLİ ARSIZ ÖLÜM ROMANININ İNCELEMESİ

Romanda köyden kente göç, aile içi çatışmalar, bir ailenin çözülüşü gibi gerçekler farklı bir bakış açısıyla anlatılmaktadır.

Metinde zaman ve mekân, betimleme, olay örgüsü ve karakter gibi temel roman ögelerinin halk edebiyatına has anlatım tarzıyla ifade edildiği görülmektedir.

Latife Tekin, romancıların zaman ve çevreyi özenle betimleyerek oluşturdukları kurmaca dünyaya gerçek havası verme amaçlarını paylaşmaz. Zamanı ve mekânı bulanık bırakmayı yeğler. Gerçeklik duygusu yaratacak ayrıntılar, bilinçli bir şekilde verilmemiştir.

Roman, küçük küçük ve birbirinden kopuk olaylar dizisinden meydana gelmektedir. Okur, bilincinde parçaları birleştirir. Böylece postmodernist romanlarda sıkça rastlanan okuru metnin içine çekme, metnin bir parçası yapma sağlanmış olur.

Metnin dikkat çeken, önemli bir özelliği de mizah yönüdür. Bir durumu abartarak komikleştirmek, absürt durumlar yaratarak güldürmek, boş inançları karikatürleştirmek bunlardan birkaçıdır. Yazarın; Atiye'nin ölümü düşünerek vasiyetini kızı Dirmit'e söylemesi gibi hazin olayları bile karikatürleştirerek anlatması, atmosferin ağırlaşmasına meydan vermez ve romanın tonunu hafif tutmaya yarar. Metnin dili; soyut kavramlardan yoksun, sözcük dağarcığı sınırlı ama kendine özgü deyişleriyle taze, canlı ve çarpıcı bir dildir. Mekân ve zamanda belirsizlik, törpülenmiş bir nedensellik bağı, doğaüstü olaylar, psikolojiye bulaşmama, somut bir dil, tek üslup… Bütün bunlar destan, halk hikâyesi ve masal türünden anlatıların da özellikleridir.

SORULAR

Soru 1: Belki de bu yüzden Celâl gibi olmak istiyordu Galip. Rüya onu seçtiği için ya da Celâl'in yazdığı hikâyeleri Rüya dikkatle ve zevkle okuduğu için... ''Senin yüzünden kendim olamadım hiç!'' demek geldi Galip'in içinden. Celâl'in mankenine, ''Senin yüzünden beni sen yapan bütün o hikâyelere inandım.'' dedi. Onu seviyordu ve ondan korkuyordu.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Modern insanın bölünmüşlüğü ve çatışmaları işlenmiştir.

B) Hem bireysel hem geleneksel anlamda kendini boşlukta hisseden bir kahraman anlatılmıştır.

C) Okurun merak duygusunu kamçılayan bir anlatım tercih edilmiştir.

D) Yazar her şeyi bilen, gören ilahi bakış açılı anlatıcıyı kullanmıştır.

E) Bireyin kendisini gerçekleştirmesini isteyen varoluşçuluk akımından izler görülmektedir.

Cevap: C

Soru 2:

"Kötü bir yaz geçirdik." dedi binbaşı.

"Bütün kuvvetin yerinde mi artık?"

"Evet."

"Madalya aldın mı?"

"Aldım, aldım ya, teşekkür ederim."

"Bakayım."

Pelerinimi açtım, iki şeridi görsün diye.

"Madalyalarla birlikte kutularını da aldın mı?"

"Hayır, sadece kâğıtları verdiler."

"Kutular sonradan gelir. Daha uzun zaman alır onların gelmesi."

Bu parçada aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisine başvurulmuştur?

A) Özetleme

B) Geriye dönüş

C) Diyalog

D) İç çözümleme

E) Monolog

Cevap: C